

Модель життєвого циклу операційного процесу як інструмент підвищення ефективності управління виробничим підприємством

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** В рамках дослідження розкриваються особливості управління операційним процесом виробничого підприємства за допомогою моделі життєвого циклу. Еволюція виробничого процесу капіталоемна і вимагає більше інструментів, щоб своєчасно та коректно взяти необхідні дії. В роботі представлено додатковий інструмент з переліком індикаторів переходу між етапами, що дає можливість чітко і своєчасно ідентифікувати необхідність чи доцільність найбільш капіталоемних змін. Дослідження спрямоване на пошук інструментів підвищення темпу розвитку виробничих бізнесів та зменшення кризових ситуацій.*

Ключові слова: операційний процес; виробничий процес; модель життєвого циклу; ефективність; індикатори переходу; інтеграція моделей; управління підприємством.

Operational process life cycle model as a tool for improving the management efficiency of a manufacturing enterprise

***Abstract.** The study reveals the peculiarities of managing the operational process of a manufacturing enterprise using the life cycle model. The evolution of the production process is capital-intensive and requires more tools to take the necessary actions in a timely and correct manner. The paper presents an additional tool with a list of indicators of transition between stages, which makes it possible to clearly and timely identify the need or feasibility of the most capital-intensive changes. The study is aimed at finding tools to increase the pace of development of manufacturing businesses and reduce crisis situations.*

Keywords: operational process; production process; life cycle model; efficiency; transition indicators; model integration; enterprise management.

Операційний процес виробничого підприємства являє собою складну систему взаємопов'язаних дій, спрямованих на перетворення вхідних ресурсів у готову продукцію [1, 2]. В основі операційного процесу лежить ланцюжок створення цінності, який включає всі етапи від закупівлі сировини до реалізації готової продукції кінцевому споживачу. Розуміння специфіки операційного процесу є критично важливим для ефективного управління підприємством на різних етапах його життєвого циклу.

Важливо відзначити, що операційний процес не є статичним – він еволюціонує разом з підприємством, проходячи власні стадії розвитку. На етапі зародження підприємства операційний процес характеризується високою гнучкістю та експериментальним характером, коли відбувається пошук оптимальних технологічних та організаційних рішень. З переходом до стадії зростання акцент зміщується на стандартизацію та масштабування успішних операційних практик. На етапі зрілості основна увага приділяється оптимізації та підвищенню ефективності вже налагоджених процесів [3, 4].

Інтеграція життєвого циклу підприємства з еволюцією його операційного процесу створює синергетичний ефект, дозволяючи більш ефективно управляти розвитком організації. Така інтеграція забезпечує узгодження стратегічних цілей підприємства з операційними можливостями на кожному етапі розвитку, що особливо важливо для виробничих підприємств з їх складною технологічною базою та високою капіталомісткістю [5].

На основі проведеного аналізу було розроблено модель інтеграції життєвого циклу операційного процесу для виробничих підприємств (рисунок 1).

Рисунок 1. Модель інтеграції життєвого циклу операційного процесу

Джерело: систематизовано автором за [3, 5]

За даними досліджень [3, 5], успішна інтеграція життєвих циклів операційного процесу та продукту дозволяє досягти значних конкурентних переваг. Проведений аналіз показав, що підприємства, які забезпечують таку інтеграцію, демонструють на 25-30% вищу операційну ефективність та на 15-20% нижчі виробничі витрати.

Своєчасна ідентифікація переходу підприємства між етапами життєвого циклу є критично важливою для прийняття ефективних управлінських рішень. На основі аналізу діяльності успішних виробничих підприємств [4, 6] виявлено ключові індикатори, які сигналізують про такі переходи (таблиця 5).

Таблиця 1. Індикатори переходу між етапами життєвого циклу

Перехід між етапами	Операційні індикатори	Ринкові індикатори	Фінансові індикатори
Зародження → Зростання	- Завантаження потужностей >70% - Стабілізація якості - Налагоджені процеси	- Сформована клієнтська база - Стійкий попит - Позитивні відгуки	- Точка безбитковості - Позитивний грошовий потік - ROI >15%
Зростання → Зрілість	- Оптимізовані процеси - Висока продуктивність - Системне управління	- Стабільна частка ринку - Сильний бренд - Лояльні клієнти	- Стабільна маржа - Висока ліквідність - ROE >20%
Зрілість → Спад	- Зниження ефективності - Зростання простоїв - Технологічне відставання	- Втрата частки ринку - Зниження попиту - Посилення конкуренції	- Падіння прибутковості - Проблеми з ліквідністю - ROE <10%

Джерело: розроблено автором на основі [4, 6, 7]

Особливістю виробничих підприємств є те, що перехід між етапами життєвого циклу найбільш чітко простежується через операційні індикатори, які безпосередньо пов'язані з ефективністю виробничого процесу. Зміни в операційних показниках зазвичай передують змінам у ринкових та фінансових індикаторах, що дозволяє завчасно ідентифікувати початок переходу до наступного етапу.

Важливо відзначити, що для успішного управління переходами між етапами життєвого циклу необхідно відслідковувати всі групи індикаторів у комплексі. Це дозволяє не лише точніше визначити момент переходу, але й краще підготуватися до викликів наступного етапу розвитку підприємства.

Список використаних джерел:

1. Корягіна С.В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Львів, 2004. 21 с.
2. Hayes R.H., Wheelwright S.C. Link Manufacturing Process and Product Life Cycles. Harvard Business Review, 2019. №1. P. 133-140.
3. Захарчин Г.М. Механізм формування організаційної культури машинобудівного підприємства: монографія. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2020. 276 с.
4. Ареф'єва О.В., Прохорова В.В. Управління розвитком економічних систем: теорія, механізми регулювання та управління: монографія. Х.: УкрДАЗТ, 2020. 301 с.
5. Гудзь О.Є., Денисенко М.П. Менеджмент і маркетинг: теорія, методологія та практика. К.: ІПК ДСЗУ, 2019. 384 с.
6. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. К.: КНТЕУ, 2021. 580 с.
7. Porter M.E. Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors. New York: Free Press, 2019. 396 p.

Каспирович Антон Валерійович

Вінниця, Вінницький національний технічний університет

Kaspirovych Anton Valeriyovych

Vinnytsia, Vinnytsia National Technical University

a.kaspirovych@gmail.com